

Повод за овај текст је својеврсна чистка *opinion maker-a* која је започела у припремама за прошле председничке изборе, када су укинута

У недостатку доказа

и

У мноштву доказа

на ТВ Авала, а

Пешчаник

је имао паузу до пред саме изборе, док су сада познати колумнисти и карикатуристи (Коракс, Н. Самарџић, Светислав Басара, итд.) добили отказе у Данасу или Економисту. Овај феномен, по мом мишљењу, открива много од стања демократије у Србији.

О чему се ради. Када почне кампања за изборе неко одлучује да порука коју шаљу странке не сме бити ометана, било уопште од стране номинално независних интелектуалаца било појединих интелектуалаца на појединим медијима. То пролази колико видимо, без икаквог принципијелног противљења. Пошто, на пример, ЛДП сматра да би и иначе медијски простор требало очистити од не-ЛДП актера, као што показује форма емисије Пешчаник, он може да протестује што се чисте Данас или Економист али не може да протестује у име принципа. Ту се ради о две ствари. Најпре, странке – управо сада када су избори – имају тежњу да неминовно изјашњавање и избор који треба да направе грађани што више неутралишу. Идеална кампања би се тако састојала искључиво од плаћених термина, заправо реклама које су снимиле странке са тачно изабраним, понекад очигледно манипулативним порукама. Као и свака усмерена манипулација она жели услове у којима је што мањи *ефекат шума* који би неки коментар или критика могли да придруже овим порукама. С друге стране, избори, који се тако показују, наизглед парадоксално, као време у коме се степен контроле грађана над својим политичким утицајем смањује (јер се онемогућава шира и слободнија расправа о политичким темама) поспешују процес, који је већ узео маха из других разлога, у коме се субјекти све више разврставају по забранима који контролишу политичке странке. Опет је Пешчаник добар пример, док је некада још и било гостију који нису симпатизери ЛДП, данас их више нема. Поента је још дубља у односу на пуко једноумље: то није неко нужно зло, искривљење у односу на идеал, него сасвим обрнуто, то је стабилизовање

у оквиру идеала

јер се тако политичка порука чисти од двосмислености, критике и сучељавања мишљења.

Шта се тиме добија? Ефикасност пропаганде или блаже речено униформност политичких порука у интересу једног политичког субјекта. Али, то није најгори проблем. Ствар је у томе да се ово разврставање и слегање дешава у складу са имплицитном нормом по којој нека објективна истина ни не постоји и да је због тога управо посредовање, сусрет и разговор, у ствари само прљање, непринципијелност, слабост будући да доводи до смањења јасноће једне већ прихваћене и заокружене истине. Већина медија функционише по овом принципу, а медији попут Политике, која „прати све политичке опције“, и која објављује ауторе од Марка Видојковића до Боре Ћорђевића у ствари не нарушавају овај принцип по којем јавност функционише. Јер, није довољно да један до другог буду објављени различити аутори, него треба да постоји нека интеракција између њих. Да се задржимо код једног од аутора, Владимира Арсенијевића: он, на пример, став да је „Косово Србија“ који заступа рецимо половина тих колумниста назива глупошћу, злоћом и неодговорношћу. Другим речима ти колумнисти су ту, али само ради штете, потпуно су непотребни, јер нимало не доприносе истини.

Критеријум за ове ставове све више се приближава једноставној шеми: критеријум истинитости ставова, за људе који објављују у Пешчанику, једноставно је *то да су објављени у Пешчанику*

, и тако респективно за све друге униформисане медије. Или, критеријум да је неки став добар јесте то да је то став наше странке. У основи свега је још универзалније правило: критеријум да је неки став истинит је то да је став мој. Сви актери негују малу пећину која верификује тачност ставова. На пример, Весна Ракић-Водинелић каже у Пешчанику да је она по том питању „искључива“ и да никада није ни покушавала да се удуби у разлоге због кога неко размишља слично радикалима. Али, ако чујемо Биљану Србљановић која каже да је став ДС о Косову у ствари исти као став ЛДП „само што они немају храбрости да то кажу“ него из опортунистичких разлога тврде нешто у шта не верују, онда преко ових обрта поново долазимо на исто.

Није потребно

да се чује неки други глас, јер он је или потпуно нетачан и глуп или неискрен и у ствари исти као наш.

Карактеристике које добија јавни говор одражавају овај модел. Све је више квалификација супротних ставова властитим као глупости, други медији се или не читају или игноришу после читања, не постоји било каква интеракција или расправа, полемике се увек завршавају тиме да се противници чисте потпуним дисквалификацијама. Тако, на пример, филозофски разговор обавезно воде потпуна незналица и потпуни зналац. При том, све то нема везе са конкретним људима него је све скупа израз система мишљења који се више не може рефлектовати, а који једноставно каже да је критеријум да је неки став истинит то да је наш, па самим тим сваки други став може бити само потпуна

неистина.

С друге стране, интересантно је да јавни говор може потпуно да функционише по овом моделу. Њега због тога што је овако расцепкан нема мање, иако је тачно да тзв. обични људи све више губе интерес за њега јер у њему наслућују потпуну произвољност и манипулацију. У оквиру тог говора се може бити успешан. Једино што представља знак да нешто није у реду јесте то што неки аргумент или актер преко ноћи могу изгубити своје позиције, арбитрарно се појављујући и нестајући у складу са кретањима у материјалној стварности, а да се нико ни не окрене за њима. И то што се очигледне грешке и нелогичности понављају до у недоглед као у неком вакуму смисла или као да су сви актери монаде без прозора у које ништа не може да уђе.

И не само то, на овим изборима ће неко већ победити. Међутим, прави проблем ће у ствари бити у томе што ће тај који победи добити изборе на потпуно празним или отворено погрешним идејама. Ако буде потребно правити коалиције после избора, а чак и ако не буде, произвољност и тај недостатак реалности ће узети свој данак. Питање је да ли ће политичари уопште моћи да се изборе са стањем у које их је довела властита похлепа за влашћу над јавним мњењем.